

Relacja z konferencji naukowej „Lasy wobec zmieniającej się presji człowieka”

Report on scientific conference “Forests facing changing anthropopressure“

Artur Obidziński, Katarzyna Marciszewska

Konferencja „Lasy wobec zmieniającej się presji człowieka“, która odbyła się 8-9 września 2014 r. w Centrum Edukacji Przyrodniczo Leśnej w Rogowie, zaistniała zarówno z pobudek naukowych, jak i z pragnienia uświetnienia jubileuszu 60-lecia pracy naukowej Pani Profesor Leokadii Witkowskiej-Żuk. Pani Profesor jako naukowiec zajmowała się przemianami roślinności leśnej pod wpływem oddziaływań antropogenicznych a jako nauczyciel akademicki przekazywała na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego swoją pasję badawczą i fascynację roślinami lasów kolejnym pokoleniom studentów na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Dzięki Pani Profesor w życiu wielu osób, w tym licznie po Polsce rozsianych leśników praktyków, zapisały się piękne karty i dokonały ważne wybory drogi zawodowej.

Głównym organizatorem konferencji był Samodzielny Zakład Botaniki Leśnej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie przy współpracy Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Nadleśnictwa Poddębice, Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie, Arboretum w Rogowie oraz Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie. Patronat nad konferencją objęli: Główny Konserwator Przyrody, Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, Prezes Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Prezes Polskiego Towarzystwa Leśnego, JM Rektor SGGW w Warszawie i Dziekan Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie.

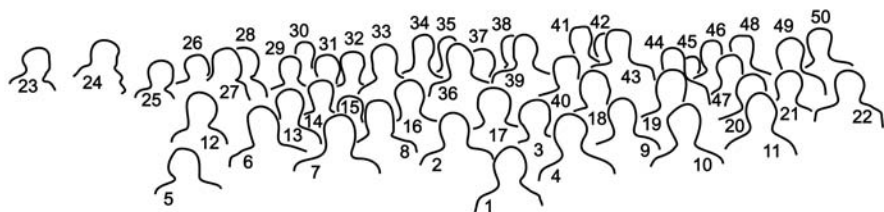
Tematyka referatów, posterów i sesji terenowej ogniskowała się wokół natępujących kluczowych pytań: Jak w ciągu ostatniego stulecia zmieniały się formy antropopresji i jaki był ich wpływ na leśną szatę roślinną? Jakie procesy zachodzą aktualnie w fitocenozach leśnych pod wpływem użytkowania, a jakie pod wpływem zaniechania różnych form użytkowania przez człowieka? W jakim stopniu zespoły leśne opisane w XX wieku można uznać za zbiorowiska naturalne? Jakie cechy lub ich natężenie mogą pozwolić na odróżnianie leśnych zbiorowisk naturalnych od ich zbiorowisk zastępczych? Jaki jest wpływ zmieniającej się antropopresji na synantropizację flory i zbiorowisk leśnych? W jaki sposób zapewnić w lasach warunki dla gatunków światłożądnych, kserotermicznych, kontynentalnych i oligotroficznych, w tym chronionych, zagrożonych i rzadkich? Czy ochrona czynna jest potrzebna tylko fitocenozom nieleśnym? Jakie formy ochrony można stosować wobec fitocenoz leśnych ukształtowanych przez działania człowieka?

W konferencji uczestniczyło ponad 120 osób z 36 placówek. Reprezentowane było zarówno środowisko naukowców jak i pracowników Lasów Państwowych, parków narodowych i krajobrazowych, a także instytucji publicznych i organizacji pozarządowych związanych z ochroną przyrody w lasach (fot. 1).

Fot. 1. Uczestnicy konferencji przed Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie. (fot. U. Zajączkowska, rys. W. Ciużycki).

Photo. 1. Conference participants in front of the Center for Nature and Forestry Education in Rogów (photo U. Zajączkowska, drew W. Ciużycki).

Widoczni na fotografii: Seen on the photo: 1. Leokadia Witkowska-Żuk, 2. Henryk Żybu-
 ra, 3. Katarzyna Marciszewska, 4. Stefan Żuk, 5. Jacek Zientarski, 6. Andrzej Grzywacz, 7.
 Adam Rostański, 8. Jerzy Tumiłowicz, 9. Agnieszka Pietrzyk-Żeromińska, 10. Piotr Banasz-
 czak, 11. Andrzej Keczyński, 12. Marzena Fedorowicz, 13. Stefan Zajączkowski, 14. Ewa
 Kosel, 15. Sylwia Gessel, 16. Wojciech Ciużycki, 17. Jolanta Błasiak, 18. Jacek Zakrzew-
 ski, 19. Roman Zielony, 20. Emil Janicki, 21. Waldemar Sieradzki, 22. Heronim Olende-
 rek, 23. Monika Podgórska, 24. Jacek Zajączkowski, 25. Małgorzata Sławska, 26. Sylwester
 Lisek, 27. Sławomir Majewski, 28. Bogdan Brzeziecki, 29. Hubert Sobiczewski, 30. Andrzej
 Piasta, 31. Maria Caban, 32. Henryka Gapińska, 33. Janusz Falkowski, 34. Grzegorz Karwat,
 35. Ryszard Bis, 36. Janusz Witkowski, 37. Katarzyna Wiczyńska, 38. Jan Tabor, 39. Jerzy
 Osiak, 40. Konrad Grzybowski, 41. Mariusz Górski-Kłodziński, 42. Mariusz Miotke, 43.
 Janusz Czerepko, 44. Dariusz Anderwald, 45. Paweł Horodecki, 46. Michał Białas, 47. An-
 drzej Stobiński, 49. Marek Maciantowicz, 50. Tadeusz Andrzejczyk, 51. Jacek Liziniewicz.

Na obrady złożyły się dwie sesje plenarne (prowadzone przez J. M. Matuszkiewicza i B. Brzezieckiego), jedna sesja krótkich doniesień badawczych (prowadzona przez W. Danielewicza), sesja plakatowa (prowadzona przez A. Obidzińskiego) i dyskusja plenarna (prowadzona przez J. Holekse). W referatach plenarnych przedstawiono następujące zagadnienia: Różnorodność i przemiany dendroflory Polski (W. Danielewicz i B. Wiatrowska); Historia i znaczenie oddziaływań człowieka w kształtowaniu środowisk leśnych (T. Samojlik); Właściwości gleb wskaźnikami procesów ekologicznych w ekosystemach leśnych (K. Biały); Naturalna i antropogeniczna dynamika fitocenoz leśnych (J. M. Matuszkiewicz i in.); Rośliny runa wskaźnikami pochodzenia i przemian lasów (Z. Dzwonko); Współczesne kierunki ochrony fitocenoz leśnych (J. Czerepko). Pięć krótkich doniesień badawczych poświęconych było tematyce przemian i zachowania dąbrów (A. Bobiec, W. Cyzman, T. Załuski i in., P. Pawlikowski i M. Galus, A. Obidziński). Sesję posterową stanowiło 27 posterów, które podzielono na cztery grupy tematyczne: a) Antropogeniczne przekształcenia lasów (J. Barabach i in., A. Trojecka-Brzezińska, K. Fyałkowska i in., M. K. Dyderski i in., R. Tomusiak i J. Ostrowski, M. Orzechowski i in., U. Zajączkowska, E. Grzelak-Kostulska i in., R. Ramos Ribeiro i in., A. Keczyński); b) Regeneracja lasów po ustąpieniu antropopresji (K. Wiczyńska i in., M. Frączek i M. Dziepak, W. Ciużycki i in., P. Zaniewski i in., E. Stefańska-Krzaczek i in.); c) Rozwój lasów na terenach pogórnicznych (M. Podgórska, L. Bednorz i L. Kaczmarek, A. Jagodziński i in., P. Horodecki i in., A. Piasta i in.) oraz d) Ocena i ochrona naturalności lasów (E. Malinowska i in., G. Leśniński, A. Bernatowicz i in., W. Doroszewicz i in., E. Pastwik i M. Skorupski). Część kameralną konferencji zamknęła godzinna dyskusja plenarna, w trakcie której rozważano pytania wiodące konferencji, w świetle wysłuchanych wcześniej wystąpień.

Drugi dzień konferencji przeznaczono na sesję terenową, poświęconą dynamice zbiorowisk leśnych w Polsce Centralnej uwolnionych spod antropopresji (organizacja: B. Woziwoda i W. Ciużycki). Jej uczestnicy, w liczbie 43 osób, zapoznali się z dynamiką i trwałością borów chrobotkowych (uroczysko Gutkowice – W. Ciużycki i in.); problemem utraty odrębności florystycznej zbiorowisk zalesień porolnych w wyniku introdukcji obcych gatunków drzew (uroczyska Jerwonice i Małyń – B. Woziwoda); dynamiką zbiorowisk z jodłą w warunkach ograniczonej antropopresji (rezerwat Jodły Oleśnickie – B. Woziwoda). Ostatniego zagadnienia dotyczącego stanu zachowania i sposobów czynnej ochrony dąbrowy świetlistej (rezerwat Napoleonów – H. Andrzejewski i in.) niestety nie udało się zrealizować z powodu przedłużających się przy poprzednich obiektach dyskusji, co opóźniło harmonogram wyprawy. Alternatywą dla całodniowej sesji terenowej była wycieczka po Arboretum i Alpinarium w Rogowie (oprowadzanie – P. Banaszczak).

Konferencja miała też przesłanie o charakterze osobistym. Inspiracją do podjęcia przez organizatorów przedstawionej tematyki był przypadający w tym roku jubileusz 60-lecia pracy naukowej Pani dr hab. Leokadii Witkowskiej-Żuk, której niniejszą konferencję zadedykowano jako wyraz uznania i serdecznych uczuć. Wątek ten zaistniał w postaci rozpoczynającej konferencję sesji jubileuszowej (prowadzonej przez K. Marciszewską). Na wstępie przedstawiono drogę zawodową jubilatki (B. Brzeziecki). Następnie liczne osoby zabrały głos w imieniu własnym i reprezentowanych instytucji, składając serdeczne życzenia Pani profesor, której piękne przemówienie zwieńczyło sesję jubileuszową. Dopełnieniem akcentów okolicznościowych był uroczysty koncert i kolacja, które wypełniły wieczór, stwarzając okazje do mniej formalnych, miłych spotkań i rozmów. Na dedykowany jubilatce koncert

fletowy złożyły się utwory J. S. Bacha, A. Vivaldiego, F. Mendelssohna i S. Moniuszki w wykonaniu byłej studentki Pani Profesor, a obecnie pracownika jej macierzystego Zakładu – Urszuli Zajączkowskiej przy akompaniamentcie Haliny Staszak-Gut.

Żywa dyskusja jaka toczyła się także poza sesjami wskazuje, że tematyka konferencji okazała się istotna a nagromadzona wiedza skłania i upoważnia do podjęcia próby weryfikacji dotychczasowego ujęcia taksonomicznego i dynamicznego fitocenozy leśnych. Przyczyną tego stanu rzeczy może być fakt, że aktualne definicje zespołów leśnych w dużej mierze oparte są na opisach fitocenozy funkcjonujących w połowie XX wieku, niejednokrotnie ukształtowanych pod wpływem wielowiekowych, specyficznych form użytkowania lasów. Tymczasem znaczne zmiany jakie zaszły w sposobie użytkowania lasów od połowy XX wieku odsłoniły wiele nowych zależności między zbiorowiskami leśnymi, reprezentującymi odrębne zespoły oraz zasygnalizowały nowe rozumienie pojęcia naturalności lasów. Mamy nadzieję, że treści przedstawione na konferencji staną się inspiracją do kolejnych badań, zwłaszcza nad relacjami między zbiorowiskami leśnymi postrzeganymi dzisiaj jako przynależne do odrębnych kręgów dynamicznych.

Artur Obidziński, Katarzyna Marciszewska

Samodzielny Zakład Botaniki Leśnej

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

artur.obidziński@wl.sggw.pl, katarzyna.marciszewska@wl.sggw.pl